

„Berite Novice“.

Vesela igra v enem dejanji.

Spisala

J. K. in J. J.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1879.

Osobe:

Kratki, nižji uradnik.

Marijana, njegova sestra.

Mánica, njegova hči.

Doktor Dragič, koncipijent.

~~~~~
Vrši se l. 1864 v Ljubljani.

Predgovor.

Ta igrica je naglo skupno delce dveh pisateljev, narejeno za posebno priliko narodne svečanosti 70 letnice dr. Bleiweisove 18. novembra 1878. Dajemo jo v tisk prvič zarad povoda, iz katerega je porojena, drugič pa tudi, ker se morda, iz zdanjega socijalno-narodnega življenja zajeta, dá igrati zlasti zarad svoje kratkosti tudi po malih diletantovskih gledališčih po deželi. V poslednjem slučaju naj izvoli regisseur ali arangeur predstave izbrisati in premeniti ona mesta iz te igrice, ki so bila namenjena le za tist večer in kraj, kjer se je igrala prvič.

Pisatelj.

Printed by

It is a great pleasure to have the opportunity to meet with you and discuss the various aspects of the project. The first part of the meeting was devoted to a general overview of the project and the various tasks that need to be completed. The second part of the meeting was devoted to a detailed discussion of the various tasks and the progress that has been made. The third part of the meeting was devoted to a discussion of the various challenges that we are facing and the various solutions that we are considering. The fourth part of the meeting was devoted to a discussion of the various resources that we have available and the various ways in which we can use these resources to our advantage. The fifth part of the meeting was devoted to a discussion of the various risks that we are facing and the various ways in which we can mitigate these risks. The sixth part of the meeting was devoted to a discussion of the various conclusions that we have reached and the various actions that we need to take. The seventh part of the meeting was devoted to a discussion of the various questions that you have and the various answers that we can provide. The eighth part of the meeting was devoted to a discussion of the various topics that you would like to discuss and the various ways in which we can address these topics. The ninth part of the meeting was devoted to a discussion of the various topics that you would like to discuss and the various ways in which we can address these topics. The tenth part of the meeting was devoted to a discussion of the various topics that you would like to discuss and the various ways in which we can address these topics.

Respectfully,
[Signature]

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

Manica (vstopi s klobukom na glavi in dežnikom v roki ter odloživši oba govori): Hvala Bogu, doma sem; to je grozno vreme, kako bi se bila lahko zmočila! A ta doktor je res ljubeznjiv človek! Užé v gledališči je bil včeraj in vselej tako prijazen z menoj! In Bog ve kako to prihaja, da sediva skoraj vselej skupaj! Denes pa mi je posodil še svoj dežnik. „Dežnik“ je rekel da se pravi po čistem jeziku, omrela nij naša beseda, ampak laška. Ah, kako lepo on govori! Pa je bilo tudi prav, da sem ga vzela ta dežnik? Ko mi ga je tako prijazno ponujal! Se ve da — neuljudno bi bilo reči, da ne vzamem (se zasmije) tudi prav neumno. Mokra bi bila, ali pa bi še zdaj stala v kakej veži, ter čakala da neha ploha (sedla je mej tem govorom k šivalnej mizi). In dežnik! Poslati ga moram nazaj! To nij težko — poslala bom drevi! Ali bi teti kaj povedala? Ne, zdaj ne, potem, pozneje! (Prične šivati a delo odloži zopet.) Nič se mi kaj neljubi! Ta dežnik me muči, kako

bi ga poslala nazaj! Ali ga ne bo doktor pogrešal? Prav bi mi ne bilo, in tudi ne, ko bi sodil da sem jaz malomarna! A, teta pride!

Drugi prizor.

Marijana, Manica.

Marijana (vstopi pri levih vratih in prinese nekaj posode za kavo soboj ter jo postavi počasi na mizo v desnem koncu odra): Manica, oče bo denes kmalu prišel, rekel je opoldne nekaj tacega.

Manica (sede k svojej mizi): Slabe volje so bili, a nijsem mogla prav soditi zakaj? Kaj je pa bilo očetu?

Marijana: Menda mu v kanceliji nij šlo vse po volji. Pri južini se užé pomiri (sede k opravljenej mizi ter vzame pletenje iz žepa). Pa ti se tudi nekako čudno držiš denes, Manica, in nekaj dni uže.

Manica: Jaz? O ne, teta, jaz ne.

Marijana: Da, da, ti! Ne poješ, niti ne govoriš toliko kot prej in kakor po navadi, kaj je to?

Manica (gleda vedno v šivanje): Kaj še, teta. Vi ne veste, da včasih delo ne gre tako od rok, kakor bi vsak hotel. In denes je tudi tako slabo vreme.

Marijana: Slabo res! Pa glej, zakaj me kar sama ne poveš, kdo te je spremljeval prej domov?

Manica: To je bil oni doktor, ki nad nami stanuje.

Marijana: Ta! Od kod si pa ti znana ž njim?

Manica: Malo iz gledališča! Saj veste. Pozdravlja me in tudi spremil me je uže včasi. Denes pa mi je omrelo ponudil.

Marijana: Kaj? In to mi še le denes poveš, da si znana s tem?

Manica (se smeje): Kaj je tako hudo? Li vas nikedar nihče nij spremljeval, teta?

Marijana (nejevoljno): Tega pa ne, da bi se ti iz mene norca delala! A jaz ti le to rečem: Sreča tvoja, da oče ne ve nič o tem.

Manica: Zato pa očetu tega tudi ne boste povedala, teta.

Marijana: Kedo ve, če ne povem, ako me ujeziš.

Manica (vstane in hiti k njej): Ne, ne, tetka, tega ne boste storili!

Marijana (se je počasi ubrani): Za sedaj naj bo. Ako se pa to spremljevanje še kedaj ponovi, potem pa — Manica!

Manica: Za Boga, teta, saj to je tako prijazen in pošten človek. Jaz ne smem biti tako neuljudna, da bi se mu kislo držala, kadar me lepo ogovori.

Marijana: Kaj! prijazen — pošten? lepa je ta. Ti ga preveč hvališ, zato ker ga ne poznaš. Le očeta vprašaj kdo je ta mladi doktor in kaj je.

Manica: I kaj, doktor je!

Marijana: Pa še kaj družega.

Manica: No, kaj še družega?

Marijana: Nekaj hudega.

Manica: To uže nič nij, teta, ali povejte, kaj ste slišali, povejte, prosim vas.

Marijana: Veš kaj je? Slovenec je, in slovenske „Novice“ bere, pa take reči!

Manica: No kaj za to? Jaz sem uže sama „Novice“ brala, kadar sem pri Dobravčevih bila, in enkrat je bila tako ena lepa povest v njih.

Marijana: Oj mi náj! Ko bi te tvoj oče slišal! Tiho bodi in ne govori mu tega. On pravi, da so vsi Slovenci puntarji, revolucionêrji in kaj jaz vem kaj še vse, samo ljudje ne. (Nekdo pozvoni.) Oče je prišel, molči! (Odide.)

Manica (sama): Slovenec je? „Novice“ bere? E če je on Slovenec, so gotovo tudi drugi Slovenci

dobri ljudje. „Novice“ bere? To je škôda, da jih nijsem več brala, da bi se bila prepričala, da nij res, kar oče pravijo in teta.

Tretji prizor.

Manica, Marijana, Kratki (vstopi molče, Manica prinese mu spalno suknjo, ter mu odvzame klobuk in suknjo).

Manica: Dober dan, oče, denes kmalu pridete!

Kratki (nejevoljno): Kaj — kmalu! kmalu! Hvala Bogu, da sem spet enkrat doma, nič ko pisarija in opravlki in samo opravlki in pisarija. To pa vem in to trdim, kadar mene več ne bo v kanceliji, vse bo vrag vzel, vse pojde križem, vse. Od dobre gospodinje poje pismo, da tri ogle hiše po konci drži, a jaz držim pet oglov naše kancelije po konci, pet, še več kot vse štiri ogle. Jaz storim več ko vsak drugi. Kaj vsak! Več ko vsi — in za to mi le vedno več in zmirom več nakladajo!

Manica: Veste kaj oče, jaz bi pa ne storila vsega. Naj tudi drugi nekoliko delajo.

Kratki: Molči, dekle, kaj ti veš in znaš o teh rečeh!

Manica: I to vendar mislim, da morajo vsi enako delati, a ne jeden vsega.

Kratki: Molči, ti pravim! Ti ne veš, kaj je služba in kaj je kanclija, in ti ne privoščim, da bi zvedela, dasiravno bi bilo prav, da bi ti kakov kanclijski šef jeziček in radovednost ukrotil. Mi smo cesarski služabniki in mi moramo storiti kar naši višji hočejo in ukažejo.

Marijana: Zakaj se pa potem pritožuješ, da imaš preveč opraviti?

Kratki: Kaj, še ti boš tu jezičila? Kdo se pritožuje? Jaz? Naj bi te kdo slišal! Hej, kje je pa moja jùžina? To je tvoja skrb!

Marijana: Precej jo prinesem. (Odide.)

Kratki (se stegne počasi v naslonjači): To človeku vendar še najbolj godi, tako mirno doma sedeti, brez skrbi, brez aktov in brez ljudi, ki v kanclijo hodijo. Če tiči človek dolgo v tistih aktih in če mora dolgo ljudij poslušati, tiste naše partaje, Bog ve, da se mu glava tako neumna naredi, kakor da bi mu bila črna vrana možgane iz čepinje izpila.

Manica: Oh, oče to je pa strašno.

Kratki: Kaj ti veš! Ti nič ne veš, šivaj, pa molči, pa poslušaj, če češ.

Marijana (prinese kavo): Na, tukaj imaš, pripravljeno je uže bilo.

Kratki: Tako je prav! (Prisede bližej k mizi in si napravi kavo.) Zdaj pa „Laibacher Zeitung“ semkaj. Manica, tamole je v suknji, poseži tja in daj mi „Laibacher Zeitung“.

Manica (gre v suknjo iskat časopis in prinese „Laibacher Zeitung“): Tukaj je oče.

Marijana: Zmirom in zmirom vsak dan bereš v tej „Laibacher Zeitung“ a nečeš nikoli nič povedati, kaj je novega.

Kratki: Pa sama beri.

Marijana: Nemškega ne znam, in ne maram brati, kaj tacega pa nečeš nikoli prinesti, da bi znala.

Manica: „Novice“ bi uže znali brati teta.

Kratki (skoči po konci): Kaj! — Kaj? — Le še enkrat mi to zini. Še tega se manjka, da bodem moral v svojej hiši o tej neumnej slovenščini slišati. (Sede zopet in bere v „Laibacher Zeitung“.)

Marijana (Manici): Pusti ga s tem, ka ti nijsem rekla?

Manica (Marijani): Jaz bi tako rada kaj več zvedela, kako oče to mislijo in zakaj so hudi na slovenščino.

Marijana: Pusti to meni. Ti molči. Bom jaz govorila (Kratkemu): Ti, slišiš?

Kratki: Človek še miru nema, da bi se nabral, kaj pa ti je?

Marijana: Jaz sem vendar mislila, da bi ti nama, posebno pa meni, res enkrat kaj družega berila iz kanclije prinesel, ne zmirom tisto nemško „Laibacherco“.

Manica: Na primer „Novice“, da bi vsaj videle, kakove so, ki ste tako hudi na nje, drugi jih pa hvalijo.

Kratki: Kaj? Hvalijo? Kdo jih hvali? V naši kancliji bi si slovenskega lista nihče ne upal hvaliti. Kdo ti je povedal, da je kdo hvalil Slovence? Kaj ti je na misel prišlo, dekle! Pri nas v kancliji „Novic“ nij, in jih tudi ne bi nihče razumel.

Manica: Jaz sem jih pa razumela ondan, ko sem jih pri Dobravčevih brala, berite jih še vi, pa boste videli, da ni nič hudega v njih.

Kratki: Jaz naj jih berem! Sam Bog bodi zahvaljen, da te nihče iz naše kanclije ne sliši! Moj šef! Bog ve, da me ob službo dene, ko bi slišal kako moja hči govori. — Da mi ne greš nikdar več k Dobravčevim, veš? Slišiš, nikdar več. Jaz ti bom uže pokazal „Novice“ in slovenščino!

Marijana: I kaj si pa vendar tako hudega bral v „Novicah“, da si tako hud nad nje.

Kratki: Jaz bral? Jaz jih nijsem še nikoli bral in jih nikoli ne bom. Če je naš šef proti, pa je dosti, pa je vèn. Ti ne veš, kaj je služba!

Kaj misliš, da kanclijske službe kar na vrbi rastejo, kakor mačevje in da bom kar eno službo z grma sklatil če to izgubim samo zovoljo tega, da bi vama „Novice“ nosil? Pa ravno denes vama to na misel pride, ko smo se uže v kancliji na „Novice“ in na vso slovenščino tako jezili, da ne verjamem, ali bode naš šef mogel kaj jesti, tako ga je trla jeza.

Marijana: I kaj ste pa imeli, povedaj no.

Kratki: Denes mi prenese naš šef, naš svetovalec, pokazat neko prošnjo, — kazal jo je bil uže vsem kolegom — in pomislite: ta prošnja je bila slovenska. Slovenska ti rečem! Nesramno, hudobno je to, dejál je naš šef; in res nesramno, hudobno je to! Sodili smo, kaj storiti; ugibali sem in tja. Nazadnje se domisli svetovalec ter reče: Pustimo jo ležati! In tako se bode zgodilo! Da, ležati pustiti take pisarije, da jih prah sné, ljudje se bodo uže odvadili tacih slovenskih aktov!

Marijana: Kdo je pa vendar napravil tist slovenski akt na vašo kanclijo?

Kratki: To je baje nek mlad doktor Dragič. Jaz ga ne poznam, pa pravijo, da ta nesramnež celo tu gori nad nami stanuje. Jaz naj bi imel govoriti ž njim. Menim pa, da mu bodo uže drugi posvetili.

Marijana: Da, da, jaz sem tudi uže čula o njem, da je tak hud Slovenec in revolucionêr!

Manica: Meni se ne dozdeva tako hud.

Kratki: Kaj, ali ga tudi ti poznaš? To ti povem, dekle, varuj se takega znanja, v stran imaš gledati ako te sreča. Jaz ne maram tacih znánstev. Ta človek je uže graviran pri višjih gospodih.

Marijana: Kaj, graviran?

Manica: Graviran?

Kratki: Da, graviran!

Manica: Kaj pa je to, oče, vendar?

Kratki: Zatožen, v policijske bukve je zapisan.

Manica: O moj Bog! (Nekdo zvoni zunaj.)

Marijana: Kdo zvoni? Kdo mora to biti? (Ide ven.)

Kratki: Da, to je nevaren človek, jaz bi rad videl, da bi ne stanoval ž njim pod jedno streho! To škoduje. O ti ljudje, ti Slovenci so sitni, kakor muha. Ogovoré človeka meni nič, tebi nič, bližajo se nam kakor bi bili vsi ene bire. Zato se jih pa ogibljem, kakor bolezní. Sedim rajši sam, stisnem se v kot, ako katerega vidim, da mi le kakšen tak „narodnjak“ blizu ne pride. To ti povem, dekle: zvem naj, da govoriš ti s kakovim tacim Slovencem, gorje tebi. Pa pozabil bi skoro, da moram še nekaj spisati. Manica, mi nij nihče spet peresa odnesel?

Manica: Ne, oče, vse je notri na mizi.
Kratki: Dobro, no! (Odide.)

Četrty prizor.

Manica, Marijana.

Manica (sama): Oh, oče so res čudni! Pa kaj so rekli: v policijske bukve je zapisan! Policija, to je strašno! Pa kje je teta? (Ide proti vratom pa tu uže nastopi)

Marijana: Manica, pomisli vendar, mladi doktor je zvunaj!

Manica: Ta od zgoraj?

Marijana: I ravno tado ktor, o katerem smo prej govorili.

Manica: Doktor Dragič? Za Boga, kaj hoče?

Marijana: Po nekak dežnik je prišel, katerega je bil tebi posodil denes.

Manica: A, res, dežnik! Kaj hočemo storiti? Oče so tukaj.

Marijana: Neuljudno bi bilo ga odpraviti. Paj saj tvoj oče ne čuje. Pripeljala ga bom notri. Prav rada bi videla sama, kako govori in kaj pove in če je res tako strašen. (Odide.)

Peti prizor.

Manica, Marijana in Doktor Dragič.

Manica (sama): Oh, če ga oče vidi jo tukaj! Pa saj je tako prijazen in uljuden, ta doktor.

Marijana (mej vrati): Prosim, gospod!

Doktor Dragič (vstopi): Oprostite, gospodična in prizanesite mi, da sem tako drzen pokloniti se vam, morda ob nepravem času, — a bili ste denes tako ljubeznjivi, sprejeti mojo ponudbo z dežnikom in usojam se priti kar sam zopet ponj, da vam ne proužročim nepotrebnih poslov ali potov.

Manica: Gospod doktor, vi ste preprijazni in moja dolžnost le povekšujete. Prosim, gospod, (predstavlja je) tu je moja teta Marijana — in tu, teta, to je gospod doktor Dragič, ki je bil denes tako ljubeznjiv, da me je z dežnikom svojim ubranil silne plohe.

Marijana: Da, res ljubeznjivi ste bili.

Doktor Dragič: Prosim, to je dolžnost naša.

Manica (pokaže na stol in sede): Oh to nesrečno vreme, se li ne čudite, da nimamo hujših povodnjij, kakor do sedaj?

Dragič: Da, da, gospica, čudim se v istini. Jeli to vedno tako tu v Ljubljani?

Manica: Da, silo veliko dežja imamo leto za letom! Pa ste li vi take malo časa tukaj, da še niste izkusili?

Doktor Dragič: Da, še le dva meseca je kar sem vstopil v tukajšnjo advokatsko pisarno. Doma sem iz slovenskega Štajerskega.

Marijana (pri besedi „slovenskem“ nemirno sem ter tja rije): A, na Štajarskem?

Doktor Dragič: Da, na slovenskem Štajarskem.

Marijana (nemirno): Hm, hm, da, da — tamkaj.

Manice: Ah lepo mora biti tamkaj, jaz še nissem bila tako srečna, videti ono deželo.

Doktor Dragič: Res je lepo in akoravno sem uže videl skoro vse dele naše slovenske domovine —

Marijana (pokašljeuje in nemirno sem ter tja rije).

Doktor Dragič: — vendar se mi še nikjer nij tako dopadlo, ko pri nas na zeleném Štajarskem, posebno v spodnjem slovenskem delu.

Manica: To je seveda čisto naravno, vendar pa vam povem, da je naš Bled lepši.

Doktor Dragič: Da, da, svojo krasoto ima. Pa mu tudi ne pravijo zastonj biser Slovenije.

Marijana (zakašlja glasneje).

Doktor Dragič: Ali kaj želite, gospa?

Marijana: O nič, nič!

Doktor Dragič: Ali vi ne mislite tudi tako?

Marijana (posiljeno): Da, da, lepo je tamkaj.

Manica: In kako ste se uže kaj navadili tu v Ljubljani?

Doktor Dragič: O hvala. — Dobro prav dobro. In kaj bi tudi ne? Znancev in prijateljev imam mnogo, in kar jih pridobim novih znancev (priklonivši se) ljubeznjivi so tudi tako, da nijsem bil doslej tega nikjer vaje. In kako slové naše ljubljanske Slovenke!

Marijana (rine sem ter tja in kašlja še huje).

Manica: Vi ste se pa prehladila, teta!

Doktor Dragič: Da, da, prehladili ste se.

Marijana: Da, skoraj da. (Zase:) Ta bo res še enega privabil semkaj sè svojimi Slovenci. Jaz ne morem več polušati. (Odide.)

Doktor Dragič: Za gotovo vam rečem, gospodična, videl sem uže precej sveta a nikjer še tako krasnih zastopnic lepega spola, kakor tukaj v Ljubljani. Ne čudim se, da se je mogel naš Preširen tako navduševati zanje.

Manica: Kedo — Preširen!

Doktor Dragič: Da, Preširen. Ali še niste brali Preširnovih pesnij?

Manica: Ne, nijsem jih še brala. Slovenske so, to sem slišala, a imela jih nijsem še v rokah.

Doktor Dragič: Dovolite, da vam jih jaz pošljem?

Manica: Mislite li da bi jih razumela?

Doktor Dragič: Zakaj ne, gospodična, poskusiti je treba, čakajte, prinesel vam jih bodem in videli bode, kako lepo se bere in kako lahko umljiv je.

Manica: Ah, to je lepo! Vi ste preprijazni! Pa oče vedno pravijo, da Slovenci —

Doktor Dragič: Kaj pravijo oče?

Manica: Ne vem ali bi vam smela povedati.

Doktor Dragič: Zakaj ne, gospodična, navajen sem že Bog ga vedi kakošnih izrekov o tej stvari.

Manica: Oče pravijo, da so Slovenci — puntarji! —

Doktor Dragič: Ha, ha, oh gospica, oče to črno vidijo. Nijsmo tako hudi ne.

Manica: Tedaj ste vi tudi Slovenec? Moj oče pravijo, da smo „Kranjci“, a ne Slovenci.

Doktor Dragič: A! Uže vidim, da so vaš oče iz stare šole. V teh rečeh smo mi mlajši bolj podučeni. Mi vemo, da reči: „jaz sem Kranjec a Slovenec nijsem“, pomeni toliko kakor ko bi rekel oni vaš ljubi ptiček, ki ga imate na oknu: jaz sem kanarček, a ptič nijsem. Razumete?

Manica: O jaz vas vse razumem, prav dobro. Ali povejte mi, zakaj pa ste Slovenci, če so nekateri zavoljo tega jezni na vas?

Doktor Dragič: Kdo, gospodična?

Manica: No, kako ste uže prej rekli, tisti „iz stare šole“.

Doktor Dragič: A da. Ali to nič ne dene, to človeka ne sme odstrašiti. Mi moramo reči: Slovenec sem, ker me je slovenska mati rodila, ker sem mej Slovenci, na Slovenskej zrastel, in ker sem ponosen na to, da se imenujem Slovenca. Svojo domovino in svoj rod ljubiti in jezik svojega rodu spoštovati, to je dolžnost vsacega dobrega človeka. Kakor je óni slab sin in slab človek, ki se sramuje svoje matere, ki ga je rodila in odgojila, ako je morda bolj majhena in bolj revna kakor kaka druga ženska, ravno tako bi za nas ne bilo lepo, če ne spoštujemo najprej svojega jezika, svoj rod, svoj dom slovenski. Rodoljubje je stvar srcá, je ljubezen. Za to se ogrejejo, pravijo izkušenci, le rajša mlada srca. Zatorej pa ne smemo nekaterim našim starejšim zameriti, če nas in našega rodoljublja ne morejo razumeti in nas krivo sodijo. Oni niso imeli v svojej mladosti nobenega učitelja, ki bi jih bil podučil, nobenega, ki bi jih bil k domoljubju izpodbudil.

Manica: Ah, kako znate vi to vse lepo povedati! Kdo je vam bil učitelj? Kdo je vas k domoljubju izpodbudil?

Doktor Dragič: Z berilom sam. Ali prav za prav oni mož, ki je to pisal ali izdal, kar sem jaz bral.

Manica: In kdo je to bil?

Doktor Dragič: On je tu v Ljubljani in dela uže več let, gospodična, kot ste jih vi doživeli, dr. Bleiweis, ki izdaje „Novice“. Nijste li slišali o njem?

Manica: Čudno, da smo o „Novicah“ ravno poprej govorili. O Bleiweisu pa mi vi več povejte.

Doktor Dragič: Nij treba mnogo govoriti. Mož, ki bode na glasu ostal dokler bode slovenskega naroda. Nijste li videli ga, nijste li še v čitalnici bili?

Manica: Nijsem bila, ali ko bi svojemu očetu verjela, to (Kratki se je pokazal iz svoje sobe, ter strmeč obstal — vse govore spremlja potem s potrebno gestikulacijo) to mora biti strašno društvo?

Doktor Dragič: Zakaj?

Manica: Pravijo da so tam sami puntarji.

Doktor Dragič: Bog varuj, ravno tako lepe gospodične so tam, kakor ste vi, gospica, — to je samo zabavno društvo; poje se, gledališke igre se igrajo, pred pustom se pa pleše!

Manica: Pleše? Plešem pa jaz nad vse rada.

Doktor Dragič: Da, gospica, tu bi bila vam prilika dana. Pregovorite gospoda očeta, da vstopi v čitalnico!

Manica: Oh moj oče — tega ne storé.

Doktor Dragič: A zakaj ne? To je čisto socijalno društvo brez politične barve, brez političnega delovanja.

Manica: In tam se samo slovenski govori?

Doktor Dragič: Prav bi bilo pač. A čuje se premnogokrat tudi narobe od nekaterih.

Manica: Pa bi nas tudi sprejeli?

Doktor Dragič: Se ve da, gospica, vi morate vstopiti v čitalnico; pregovorite očeta; gotovo se vam ne bode ustavljal in glejte, tako dobro govorite slovensko, nastopili bode tudi v igrah; povem vam in zagotavljam, da je to krasna zabava. In potem pride predpust in plesi, gospica, jaz se angažiram za prvo kadriljo!

Šesti prizor.

Kratki, Manica, Doktor Dragič in Marijeta.

Kratki (ki je postajal vedno nemirnejši, skoči mej govoreča): Kadriljo, kadriljo — da, da, kadriljo, pa to bom jaz plesal!

Manica: Za boga, oče!

Doktor Dragič: Gospod Kratki!

Kratki: Kaj gospod Kratki! Kaj oče, tu gre za kadriljo! Jaz bom plesal kadriljo s toboj nesramnica!

Manica: Oh oče!

Doktor Dragič: Gospod, krivico delate gospodični.

Kratki: Kaj krivico, ali sem morda vam odgovoren? Jaz vas vprašam, ali imate vi tukaj govoriti! Kako se predrznete, ne da bi jaz vedel, pritihotapiti semkaj in agitirat tako nesramno za vaše puntarske namere in družbe? Da, ženstva celo ne pustite na miru.

Doktor Dragič: Gospod vi rabite čudne besede.

Kratki: Da, rabil, rabil, rabil bom še bolj čudne; jaz vas vprašam, kdo ste vi, da si upate vstopiti v mojo pošteno hišo in tukaj take govorice prodajati?

Doktor Dragič: Oprostite, jaz nijsem imel do sedaj časa, predstaviti se. Jaz sem doktor Dragič, advokatorski kandidat.

Kratki: Ka-a-aj? (jecljaje in odskoči par korakov). Doktor Dragič! Vi, vi ste tisti, ki pošilja do naših kancelij slovenska pisma! (Onemogel sede v naslonjač). To je tist Dragič! (Jezzen kvišku skočivši.)

ven — ven! Ven pravim — Dragič — za Boga, moja služba! Ven! ali slišite gospod? Saj ne sedite na ušesih! Ven!

Marijana (priteče): Kaj pa je vendar, kaj pa je!

Kratki: Vode, vode!

Marijana: Takoj bo tukaj. (Ide ven.)

Manica: Oče, oče, pomirite se — za Boga kakovi ste.

Doktor Dragič: Gospod, jaz vas ne umem.

Kratki: Za božjo voljo, on me ne umé. Ven pojte! Reci mu ti dekle.

Manica: Gospod doktor, prosim vas, zapustite nas, oh oče, pomirite se!

Doktor Dragič (odide z glavo majaje).

Kratki: Ali je šel?

Manica: Da, da. Oh oče, kakovi ste! Kaj poreče on. Kaj drugi ljudje.

Kratki: Da, le počakaj, sedaj še le boš videla kakov sem. Sem pojdi! Kje je teta!

Marijana (vstopi z vodo): Tu sem, tukaj je voda. Kaj pa je vendar?

Kratki: Kaj voda, kdo hoče vode. Sem pojdi Marijana.

Marijana (prestrašena postavi kozarc z vodo iz rok): Kaj pa ti je vendar?

Kratki: Bodeš precej videla! Sedaj govori, kdo je povabil tega nesramneža semkaj?

Manica: Oh, oče dajte si dopovedati!

Kratki: Jaz vprašam, kdo je povabil tega Slovenca, tega puntarja semkaj v moje pošteno stanovanje.

Marijana: Jaz ne. Ničesa ne vem o povabilu!

Kratki: Torej si ga ti!

Manica: Jaz tudi ne! Pa — dežnik —

Kratki: Kaj dežnik, kakov dežnik! Kaj je to dežnik? Uže spet kaj slovenskega, o Babilon, Babilon!

Manica: Spremil me je.

Kratki: Kaj spremil? Kdo? Dežnik?

Manica: Ne, doktor!

Kratki: A to je lepo, vedno lepše, torej spremljeval te je! Tako daleč sta uže? Kdaj te je spremljeval?

Manica: Denes! Oh, oče saj nij nič hudega.

Kratki: Tako? Vedno lepše. Nič hudega s tacim slovenskim puntarjem okolo hoditi, Slovence v hišo vabiti — tako, to torej nij nič hudega! Sram te bodi!

Manica: Oh, oče vi ste strašni! (Jokaje sede v naslonjač.)

Marijana (energično): Sedaj je pa meni dovolj! Čemu trpinčiš dekleta, ko se nij nič pregrešila?

Kratki: Kaj, še ti? Še ti se mi boš ustavljala. Pazi, da meni jeza ne prekipi! Jaz sem uže davnaj sit dvojne ženske komande.

Marijana: Jaz tudi sita tega tvojega kričanja! Povem ti, da je Manica nedolžna. Denes popóludne je šla domov, dež se je ulil, in ta mladi doktor bil je tako ljubeznjiv —

Kratki: Kaj ljubeznjiv! Slovenci ljubeznjivi!

Marijana: Pa ta je ljubeznjiv. On je Manici posodil svojo marelo, da je mogla domu. Pozna jo vendar, če je v hiši, in v teatru jo je videl.

Kratki: Tako, v teater mi ne pojdeš nikdar več.

Marijana: In sedaj je svojo prijaznost še s tem dopolnil, da je prišel sam po svojo marelo.

Kratki: Na dež mi ne pojdeš nikdar več.

Marijana: Nu da, v škatljico jo deni in zakleni.

Kratki: On pa prijaznost. Ha, ha, ha, agitirat je prišel za tisto čitalnico, in kako nesramno je agitiral. Kaj nijsem slišal? No prav se mu je zgodilo. Počakaj ti! Ta ne pride več semkaj. Posvetil sem mu.

Marijana: Da, tebi se je treba sramovati, — uljudnost tako vračuješ.

Kratki: Marijana, jaz ti zapovedujem, molči! Ti pa (k Manici) odslej ne boš šla nikamor sama!

Jaz ti bom uže preskrbel primerno spremstvo. In gorje ti, ako še kedaj slišim kaj tacega. Gorje ti! Oni, menim, ima pač dovolj! Meni je moja služba ljubša, ko sto tacih slovenskih doktorjev. — Tako je danes! Še doma mej svojim štirimi stenami človek nema miru! Marijana kje je moja suknja?

Marijana (ide po njo): Tukaj je! (Zase.) Bog te nesi.

Kratki (se obleče): Tako, zdaj grem k svojemu šefu in mu povem, da je bil ta mladi doktor prišel po sili v moje pošteno stanovanje, a da sem ga ven posadil na hladno. Če ne grem sam povedat, more me še kdo denuncirati, da taki Slovenci k meni zahajajo in nazadnje bi moj šef še mislil, da sem jaz tudi kakov skrivni Slovenec, in ob službo me denejo, ob službo mene, ki mi je ta slovenščina toliko kot deveta skrb. (Odide urno.)

Sedmi prizor.

Marijana, Manica.

Marijana: Hvala Bogu, da je odšel, včasih je res neznosen! A Manica, veš kaj, zaslužila si pa tudi nekoliko kreganja.

Manica: Za božji čas, tetka, kaj sem pa storila?

Marijana: Ravno to je; premalo si storila! A nijsi zapazila, kako je mene precej zbadalo, ko je jel ta nesrečni doktor o svojem Slovenstvu praviti. Bala sem se očeta, da ga bode to spravilo iz sobe. Zato sem odšla. Pa ti nijsi hotela razumeti.

Manica: Kaj sem mogla storiti?

Marijana: Kaj družega bi bila govorila z njim, pa ne o narodnih rečeh, in skušala, da bi bil kmalu odšel.

Manica: Oh, tetka, ko je pa tako ljubeznjiv!

Marijana: Meni se dozdeva, da se tebi užé preveč ljubeznjiv vidi.

Manica: In kaj sem hotela storiti? Če bi bil tudi kaj družega govoril, oče bi ga bili uže grdo sprejeli, ko bi bili njegovo ime slišali, ker jim je neko slovensko pisanje v kancelijo poslal, nijsi slišala?

Marijana: I kaj pak. O, Bog ve, če bode ta moj brat kedaj pameten ali ne?

Manica: Tako ne smete govoriti, teta, moj oče so vendar, ali pregovorite, prepričajte jih vi.

Marijana: Ko bi le znala! Ali on je študiral, jaz pa sem nevedna.

Manica: O veste kaj, doktorja vprašajte, on je še več študiral, on vas bode tako lepo podučil, on tako lepo govori. In oče so ga tako razžalili!

Marijana: Ne boj se, on nij razumel pravega! Menil je morda, da je oče enkrat malo vina tu gori dobil (na glavo pokaže). To bi uže jaz poravnala! A samo to glej, da te óni zdaj nekaj časa ne bo več spremljeval. d. 7

Manica: In če se mi ponudi?

Marijana: Pa mu odreci.

Manica: Ne, tega pa uže ne bom storila.

Marijana: Manica, jaz ti svetujem, da me ubogaš.

Manica: Ko je pa tako pošten in pameten mož!

Marijana: Kaj vidim? Marelo je tudi še tu. Se ve da, doktor je prehitro odšel, da bi bil mogel misliti še na svojo marelo.

Manica: Oh nesrečni dežnik. Vi ga morate nazaj nesti in nas izgovoriti in opravičiti. (Nekdo potrka.)

Marijana: Oh pustila sem vrata odprta. Kdo mora le biti!

Osmi prizor.

Doktor Dragič, Manica in Marijana.

Doktor Dragič (pomoli glavo počasi skozi vrata): Oprostite, gospodičina!

Manica: Oh, doktor!

Marijana: Ta je zopet!

Doktor Dragič: Oprostite, a nij mi bilo moči v tej negotovosti biti. (Vstopi mej tem počasi.) Videl sem gospoda očeta odhajajočega in moral sem priti sem! Jaz vas moram oproščenja prositi. Nijsem kriv onega prizora, ki je gotovo vam naj neprijetnejši bil.

Manica: Oh, gospod doktor...

Marijana: Da, gospod, to je bilo neprijetno, a ta naš ... je uže tak.

Manica: ... gospod doktor, ne govorite o tem, kar je bilo. Pozabite, mi smo sami krivi!

Doktor Dragič: Ne, gospodična, jaz sem bil premalo previden. Ali ste se močno vznemirili?

Manica: Jako neprijetno mi je bilo, to je res, ker ...

Doktor Dragič: Recite vendar, gospodična, da mi odpustite. Ker jaz sem vendar zakrivil vse.

Manica: Ne, ne, gospod doktor. Jaz ne vem, tako na nagloma je vse prišlo.

Doktor Dragič: In moj dežnik, po katerega sem bil prišel, je tudi še tukaj.

Marijana: Nij čudno, da ste ga pozabili.

Doktor Dragič: Pa, gospodična, ali bi smel še vprašati, kaj je vendar tako vznemirilo gospoda očeta zoper mene?

Manica: Ali niste sami čutili?

Doktor Dragič: Nekoliko da, ali jasno mi vendar nij.

Marijana: Siten je, pa ste mu še nekaj slovenskega prinesli izdelat v kanclijo. To ga je jezilo in vsi gospodje so hudi na vas zovoljo vaše slovenščine, veste?

Doktor Dragič (se smeje): Tako?! To je vse?

Marijana: Ali nij dovolj?

Doktor Dragič: Kaj pa vi pravite, gospodična, ali se vam tudi zarad kaj takega velik grešnik zdim?

Manica (odmaje): O, meni ne.

Doktor Dragič: No, de le vam ne, potem sem zadovoljen.

Marijana: To ga je najbolj razjezilo; da zdaj veste. On nij sicer nikoli hud.

Doktor Dragič: Potem mi je vse umljivo. Vedite, gospodična, da mi Slovenci smo tega uže tako vajeni, da se nas več ne prime.

Marijana: Meni se dozdeva, da vi Slovenci vendar niste tako hudi, kakor vas obrekujejo.

Doktor Dragič: Tedaj počasi bi se nas uže privadili? — In jaz upam, da bode kmalu tudi gospod Kratki, vaš oče, gospodična, o meni drugače sodil in drugače govoril. Kadar se enkrat

drugje in drugače bolj hladnokrvno mej sobój izpoznamo, dalo se bode drugače govoriti.

Manica: Oh, da bi to bilo.

Doktor Dragič (tiho k njej): Vi to tudi želite? Gotovo ne bolj nego jaz, zavoljo vas, gospodična, zavoljo vas.

Manica (zarudi in se na stran obrne): Vi ste...

Doktor Dragič (nežno): Kaj? (Nekdo zazvoni.)

Manica: Oče pridejo!

Marijana: Da, on je gotovo!

Doktor Dragič: Kaj mi je storiti!

Manica: Moj Bog, kaj bo pa sedaj!

Marijana: Skriti se morate! Videti vas ne sme na noben način!

Doktor Dragič: Pa kam!

Manica: Tu sem, tu sem! (Kaže za španjsko steno, na desnem koncu stoječo.)

Doktor Dragič: Pa smešno je vendar — v tacem še nijsem bil!

Marijana: Nič smešno, nič prevdarka! Jaz mu grem odpirat. Potlej uže starega v drugo izbo spravim in vas izpustimo, ne bojte se. Uže zopet zvoni. (Ide ven. — Doktor Dragič skoči za steno.)

Manica: Oh! Kako bo to minilo! (Ide ven skozi leva vrata.)

Deveti prizor.

Kratki, Marijana, doktor Dragič in Manica.

Kratki (s klobukom na glavi vstopi, in slabotno se pomika sem ter tja omahovaje proti stolu, v katerega pade. On igra potrtega človeka): To je strašno! To je preveč! To je grozno! Jaz sem uničen. Kaj tacega še ne pomnim. Nezaslišano je to!

Marijana: I kaj pa je, pojdi no sem, da ti pokažem, kaj imaš notri na mizi.

Kratki: Na enkrat so se vsi spremenili, vsi, moj šef, in še višja gospoda na Dunaji, vsi so drugači, kakor sem dozdej slišal, vsi.

Marijana: I kaj pa vendar je?

Kratki: Poslušaj, pa se čudi. Ko grem ven, da bi stopil k šefu in mu povedal, da je bil oni doktor tu pri nas in kako je bilo, srečam gospoda šefa tu precej doli na ulici in mu vse povem. Kaj mi je rekel, kaj misliš?

Marijana: No, kaj?

Kratki: Da sem neumen, mi je rekel. Ne-umnež je dejal!

Marijana: Zakaj vendar. Pojdi sem noter, boš tukaj dalje pripovedoval.

Kratki: Rekel mi je, da smo po postavi prisiljeni slovenski odpisati, če slovensko vloženo pismo dobomo. Da je tak ukaz od ministerstva.

Ukaz od ministerstva! In jaz sem bil uže tako vesel, da bodo v naši kancliji plačali tega doktorja mladega! (Si briše čelo): Ukaz od ministerstva, moj Bog, pomisli od ministerstva! In jaz bi bil to pisanje vrgel v koš. In sedaj pravijo tam gori, da moramo na slovenska pisma, slovenski odgovarjati! Kako bom slovenski pisal, ko ne znam! Kakó?

Marijana: Nauči se.

Kratki: Na stara leta, o, o!

Marijana: Vidiš, ko bi ne bil prej tako oduren in grob proti doktorju, ki nad nami stane, on bi te bil lahko učil, ker zna.

Kratki: Da, škoda je, da sem bil grob ž njim. Veš kaj? Moj šef mi je rekel: Če vam mladi doktor v hišo pride, najbrž misli hčer snubiti. Vi ste pa neumni, mi je rekel, če tako talentiranemu človeku, ki ima vso prihodnjost, hčere ne daste. Ali je kaj vprašal za našo Manico?

Marijana (v zadregi): Béži no, beži, ne moreš kaj družega govoriti.

Kratki: In kako se čem novo-slovenski učiti, če bo res v kancliji treba!

Doktor Dragič (iz za španske stene): „Novice“ berite!

Kratki (plane kvišku): Kaj!... Kdo!... (Sede.) Marijana, ali si ti kaj rekla? Ne, meni se uže v glavi meša.

Marijana: Le pojdi z menoj v svojo sobo.

Kratki: Pusti me no, da premislim.

Manica (pride): Kaj pa je oče?

Kratki: Na stara leta se bodem moral slovenščine učiti, in ti tudi, pa ne vem kako.

Doktor Dragič (za španjsko steno): „Novice“ berite.

Manica, Marijana: Moj Bog, doktor!

Kratki (ki je planil kvišku): Kaj je to, uže zopet! Ali je kdo tukaj, kdo je tu?

Doktor Dragič (stopi iz za stene): Jaz sem, gospod Kratki!

Kratki: K-a-a-áj Vi? — Vi ste!

Doktor Dragič: Ne zamerite, gospod Kratki, prišel sem le po svoj dežnik; a ponudila se mi je pri tem prilika dati vam dober svet! Posebno ker sem slišal, da ste svojo sodbo o meni malo premenili.

Kratki: In ta dober svet?

Doktor Dragič: Je tisti, katerega sem vam uže dvakrat iz za iste stene zaklical.

Kratki: Kaj? Vi se hočete še norčevati z menoj, sedaj ko čutite, da ste na vrhu?

Doktor Dragič: Ne, nikakor ne, gospod, jaz govorim popolno resno.

Manica: Da, oče, poslušajte ga!

Doktor Dragič: Jaz menim, gospod Kratki, to: „Novice“ in drugo slovensko berilo berite in naučili se boste tudi slovensko pisati, kakor sem se jaz. In ako dovolite, gospod Kratki, ponudim se vam jaz za učitelja slovenskega pismenega jezika. Ako hočete, učila se bodeva vsak dan.

Manica: Da, da oče! oh to bi bilo lepo, in jaz bi se pri tem tudi kaj naučila.

Doktor Dragič: Da, gospodična!

Kratki (omahuje ter maje z glavo): Ne, ne, to je nerazumljivo, to nij mogoče!

Marijana: In jaz bi se tudi učila! (Gre proti vratom in tam jej odda nekdo pismice.)

Doktor Dragič: In potem ponudi se vam tudi še lepša prilika: namreč čitalnica naša, kjer se sicer ne govori preveč, a vendar mnogo slovensko.

Kratki: Kaj — čitalnica! Tako daleč pa vendar še nijsmo! Kaj mislite, v čitalnico bom hodil?

Marijana (stopi zopet v sobo): To pismo je prinesla dekla Rahnètova.

Kratki: Kaj kolega Rahné piše, bo uže zopet kaj! (Odpre in pogleda v list.) Da, to je pa zadnji udarec! (Omahne nazaj.)

Marijana: Kaj je vendar? (Vzame list in čita.) Ljubi kolega, pomisli, naš svetovalec in šef vpisal se je ravnokar mej ude ljubljanske čitalnice. — Kaj boš ti storil?

Doktor Dragič: Ravno tako, kaj ne, gospod Kratki?

Manica: Da, da, oče, tudi Vi! Oh! to bo lepo in potem pride predpust.

Doktor Dragič: In moja kadrilja, na katero sem se uže denes angažiral! Vi boste to mogoče storili, gospod Kratki! Kaj ne?

Kratki: Naj se zgodi, kar hoče. Vse kar hočete, jaz sem uničen! Vse kar hočete. Pa le počakajte malo! Ali kaj, če pride čas, ko bo vse to ovrženo in zopet drugače postalo, ko bodo vaše slovenska pisma spet metali v koš, ko bodo nemški govorili, ko bomo izostali iz vaše čitalnice?

Doktor Dragič: Tudi to bomo pretrpeli in preživeli — mi Slovenci. Mi Slovenci pričakujemo boljših časov za svojo narodnost in vemo, da jih bomo tudi učakali. Če mi ne, pa naši vnuki, ki se bodo hvaležno spominjali naše vztrajnosti. Zato znamo in moremo čakati. Trdni smo, trdo kožo imamo, in ako postanemo tudi 70 let stari — mladi na duhu in navdušeni smo še vedno za svoj dom in rod! Živio!

(Zastor pade.)

